

рівень правосвідомості прокурорів та дотримуватися їм професійної етики прокурорів.

Отже, відмова прокурора від обвинувачення — це активна діяльність (заява) прокурора, яка в подальшому виражається у формі вмотивованої постанови (де зазначаються причини та мотиви неможливості підтримання державного обвинувачення), адресованої суду, в якій прокурор повністю або частково не погоджується з обвинуваченням, інкримінованим конкретній особі, фактично припиняючи в цілому чи в якійсь частині продовження обвинувальної діяльності проти даної особи.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: станом на 1 вересня 2017 року. — Харків: Право, 2017. — 386 с.
2. Грушевська І. М. Поняття та загальна характеристика відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення / І. М. Грушевська // Науковий вісник Херсонського державного університету. — Сер.: Юридичні науки. — 2016. — Випуск 3. — Том 2. — С. 100—103.
3. Колодчин В. В. Відмова прокурора від обвинувачення / В. В. Колодчин // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. — Сер.: Юриспруденція. — 2014. — № 10-1. — Том 2. — С. 132—134.

В.В. Пророченко,

студент юридичного факультету

Навчально-наукового інституту права та соціальних технологій

Чернігівського національного технологічного університету

науковий керівник: ***В.Ф. Пузирний,***

доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри трудового права,

адміністративного права та процесу

Навчально-наукового інституту права та соціальних технологій

Чернігівського національного технологічного університету

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПРАЦЮ, ЙОГО ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ В СИСТЕМІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Праця — це необхідна умова існування всього суспільства. Людина, як елемент останнього, виконує вагомий роль не тільки у його існуванні, а й у наявності таких соціальних конструкцій, як держава і право зокрема. І відігравати значущу роль особа може лише реалізуючи надане їй право на працю. Саме право на працю, його сутність і зміст завжди привертало увагу вчених-правознавців.

Вивчення питань пов'язаних з правом людини на працю здійснювали такі вчені як О.І. Процевський, Н.Б.Болотіна, М.М. Пурей, В.М. Андрійів, О.В. Се-лецький та інші. Вони розглядали право людини на працю як таке, що є основним, здебільшого активним та індивідуальним правом, оскільки має безпосереднє значення для забезпечення життя людини та громадянина, невідчужуваною, природною можливістю особи, закріпленою в національному законодавстві.

Конституція України визнаючи людину її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищою соціальною цінністю, встановила широкий перелік прав людини і громадянина. Особливе місце в системі цих прав займають трудові права, головним з яких є право на працю, яке включає можливість кожної людини заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вільно погоджується [1].

Дослідження сутності права на працю не вичерпує своїх меж, оскільки зрозуміти, усвідомити, пояснити й теоретично обґрунтувати його - надскладне завдання, виконання якого можливе лише шляхом комплексного наукового вивчення. Праця — основа життя і багатства суспільства, джерело внутрішнього зростання духовних якостей людини, діяльність людини, що потребує витрат фізичної або розумової енергії і має своїм призначенням створення матеріальних і духовних цінностей. Праця є найважливішою умовою існування суспільства, його розвитку і вдосконалення.

Суттєві соціально-економічні й політичні зміни в Україні, спрямовані на побудову суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової держави, досягатимуться передусім, наполегливою, сумлінною, творчою працею її громадян. Мета побудови України як цивілізованої держави — забезпечення добробуту людини, її права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї.

Право на працю й умови його реалізації, за словами О. Процевського, визначають зміст усіх норм трудового права як правової галузі [2, с. 101]. Для більшості жителів України трудова діяльність є основним джерелом доходу і головним способом особистої самореалізації в суспільстві. Рівень та якість життя людини безпосередньо залежать від того, як організований ринок праці і як він функціонує, а також від створених державою економічних і соціальних умов, спрямованих на безпосереднє забезпечення конституційного права громадян на працю.

Визначення змісту права на працю неможливе без пізнання мети, яка повинна бути досягнута в процесі його реалізації. Тому, виконуючи важливу соціальну функцію, праця сприяє не тільки визначенню місця людини у суспільстві, її соціальної ролі та статусу, а й її самовизначенню. Право на працю можна розглядати у двох значеннях. У широкому розумінні суть його полягає у віднесенні до нього права на роботу та всіх трудових прав людини, а у вузькому — це право на роботу, реалізація якого здійснюється лише у трудових правовідносинах. Змістове наповнення даних прав буде відмінним як і їхня природа. Право на працю — природне, невідчужуване не залежить від віку, статі, громадянства тощо. Право на роботу — надане державою право, яке набувається із досягненням людиною певного віку, і його реалізація залежить від громадянства, статі, стану здоров'я та інших чинників, обумовлених законодавством.

Стаття 23 Загальної декларації прав людини [3] передбачає, що кожна людина має право на працю, вільний вибір роботи, справедливі й сприятливі умови праці й захист від безробіття. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права [4] (ратифікований Президією Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки 19 жовтня 1973 р. [5]) уточнює, що держави,

які беруть у ньому участь, визнають право на працю, що включає право кожної людини мати можливість заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вільно погоджується, і зроблять належні кроки до забезпечення цього права.

Існують різні підходи щодо визначення права на працю у науковій юридичній літературі. Зокрема, М.М. Пурей визначає право на працю як встановлену Конституцією України й іншими нормативно-правовими актами держави рівну можливість кожної людини, яка має фізичну і розумову здатність працювати, заробляти собі на життя, при цьому за наявності конкретної ситуації вільно, на свій вибір виконувати правомірні дії, спрямовані на реалізацію своєї здатності до праці [6, с. 43].

Н.В. Болотіна зазначає, що право на працю є одним із фундаментальних прав людини, яке належить до групи соціально-економічних прав і в загальному значенні відображає потребу людей створювати та досягати джерела існування для себе й своєї родини, реалізувати свій творчий потенціал, виражати свою індивідуальність [7, с. 30].

І. Козуб пише, що право на працю — це природне, невідчужуване, невід’ємне право людини, яке від віку, статі, громадянства, стану здоров’я не залежить, тобто є безумовним правом [8, с. 125].

Право на працю реалізується через трудову діяльність особи. Історично склалося, що переважною формою здійснення трудової діяльності є наймана праця. Більшість громадян влаштовуються на роботу через укладення трудового договору [9, с. 154].

На практиці досить часто трапляються випадки, коли особам відмовляють у прийнятті на роботу усупереч гарантіям, передбаченим ст. 22 Кодексу законів про працю України [10]. Забороняється необґрунтована відмова у прийнятті на роботу. Відповідно до Кодексу законів про працю і Конституції України будь-яке пряме або непряме обмеження прав чи встановлення прямих або непрямих переваг при укладенні, зміні та припиненні трудового договору залежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, статі, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, членства у професійній спілці чи іншому об’єднанні громадян, роду і характеру занять, місця проживання не допускається.

Необґрунтованою за наявності вакантного робочого місця є відмова у прийнятті на роботу, чи мотивована посиленням на обставини, що не належать до ділових якостей працівників, але практика ще не знайшла шляхів забезпечення послідовної реалізації заборони необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу, оскільки довести необґрунтованість відмови досить складно.

Необхідно відзначити, що для України дискримінація на ринку праці та випадки необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу є досить поширеними явищами, хоч такі факти на сьогодні часто заперечуються. Як не прикро це визнавати, але на разі в Україні відсутній ефективний механізм захисту трудових прав найманих працівників через систему судочинства та профспілок та недосконала система штрафів для роботодавців [9, с. 156–157].

Таким чином, право на працю є одним з найважливіших соціально-економічних прав людини, воно слугує основою для інших трудових прав, визначає можливість людей займатися працею для забезпечення як свого матеріального добробуту, так і власне духовного розвитку. Конституційно закріплене право на працю має подвійну природу, оскільки полягає у наданні людині права на працю загалом і права на роботу зокрема. Воно є суб'єктивним, оскільки існування людини без реалії цього права не можливе. Обов'язок із реалізації й право на його реалізацію покладається, в першу чергу на суб'єкта цього права, а вже потім на суспільство загалом. Невиконання такого обов'язку призведе до загибелі людини, як істоти біологічної, так і істоти соціальної.

Література

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Документ 254к/96-вр. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Процевський О. І. Новий зміст права на працю — основа реформування трудового законодавства України // Право України. — 1999. — № 6. — С. 101–105.
3. Загальна декларація прав людини : прийнята Резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // Документи ООН А/RES/217А: Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / упоряд. Ю. К. Качуренко. — 2-ге вид. — К., 1992.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : Пакт ООН від 16 грудня 1966 р. // Вісник Конституційного Суду України. — 2006. — № 4.
5. Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права : Указ Президії Верховної Ради УРСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
6. Пурей М.М. Право на працю в Україні в умовах ринкової економіки: дис...канд. юрид. наук: 12.00.05 / М.М. Пурей ; Національний ун-т внутрішніх справ . — Х., 2003. — 173 с.
7. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник / Н.Б. Болотіна. — 4-те вид., стер. — К. : Вікар, 2006. — 725 с.
8. Козуб І. Природа права на працю осіб із зниженою працездатністю / І. Козуб // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 10. — С. 122–125.
9. Селецький О. В. Право на працю та проблеми його реалізації в сучасних умовах [Текст] / О. В. Селецький // Соціальне право України : науковий збірник. — 2012. — № 1(1). — С. 151–159.
10. Кодекс законів про працю України // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1971. — Додаток до № 50. — ст. 375.